

ERIKA AŠIČ

NARODNI PONOS v globaliziranem svetu

V pripravi mednarodnih konferenc Vzgoja za ljubezen do domovine in države (Društvo katoliških pedagogov Slovenije) v pogovorih vedno razmišljamo o tem, kaj gradi pokončnega državljana, ki zmore spoštovati sebe in druge. Letošnja tema je zelo široka: Narodni ponos v globaliziranem svetu.

V današnjem času se informacija v trenutku prenese z enega na drugi konec sveta, (skoraj) neovirano lahko potujemo po vsem svetu in veliko olajšanje pri tem je, če znamo govoriti več jezikov. Smo v dobi, ko se bolj kot kadarkoli prej med seboj prepletajo različne kulture, jeziki, običaji, značaji, načini življenja, rase in narodi, politike in gospodarske panoge. Priča smo velikemu prepletu lokalnega z globalnim.

To je poseben izziv za našo nacionalno identiteto. Pri Slovencih gre za vprašanje našega odnosa do domovine Slovenije, do slovenskega geografskega območja, do slovenske kulture, jezika, zgodovine, običajev in izročila. Pri drugih narodih pa gre za ljubezen do njihove kulturne in naravne dediščine. Pri teh

vprašanjih pa – vsaj v Sloveniji – takoj trčimo ob očitke, da gre za nacionalizem.

LJUBITI SVOJE IN SPOŠTOVATI DRUGE

Če se malo ozremo po zgodovini in tudi po trenutni situaciji v svetu, vidimo, da ljubezen do domovine, tj. izgrajena narodna identiteta, nima nič skupnega z nacionalizmom. Pravzaprav si močno

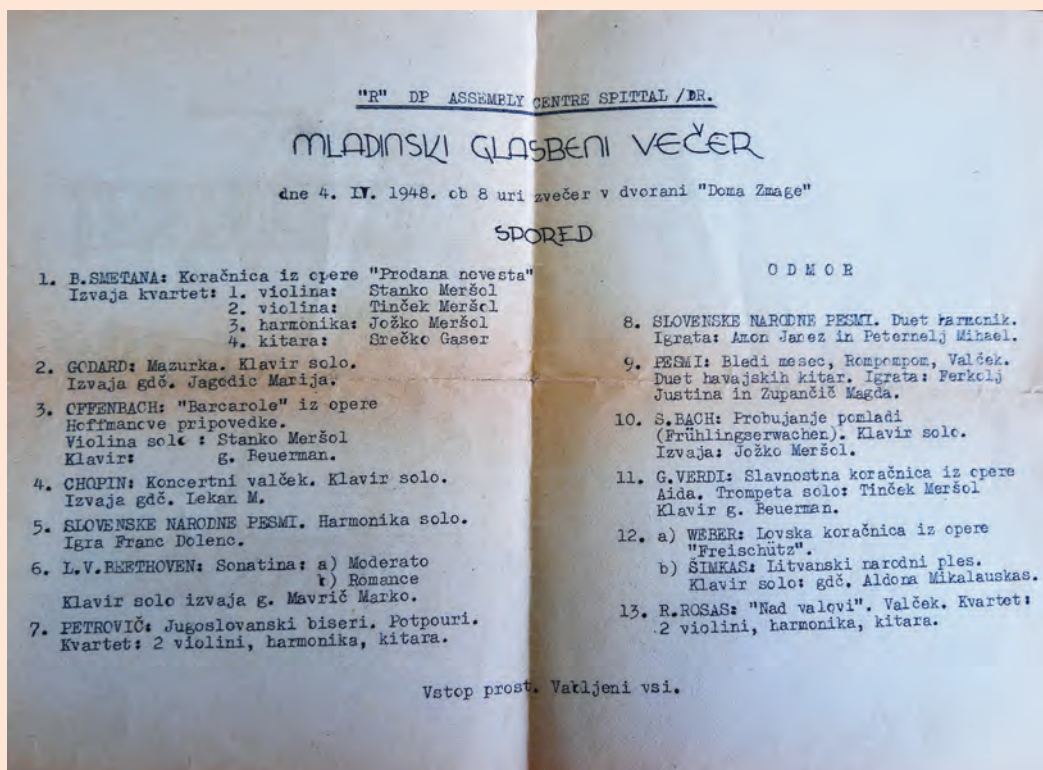
“

**Nekateri učitelji najdejo
pot za oblikovanje ljubezni
do domovine tudi pri
predmetih, pri katerih je to
na videz nemogoče.**

nasprotujeta. Nacionalizem naj bi danes pomenil »prepričanje o večvrednosti lastnega naroda in prizadevanje za uveljavitev njegovih koristi ne glede na pravice drugih narodov« (Fran.si).

Kdor pa ima izgrajeno narodno identiteto na temeljih ljubezni in spoštovanja, je sposoben spoštovati tudi druge narode, saj se zaveda moči, ki jo človeku dajejo njegove korenine. Vemo, kako je z drevesom, če mu poškodujemo korenine ...

Zelo konkreten dokaz za to so slovenske skupnosti po svetu in v zamejstvu. Pomislimo na izseljence (Argentina, Kanada ...), na zamejske Slovence, pa tudi na vrsto slovenskih misijonarjev, ki so v svetu ohranjali slovenski jezik, kulturo, običaje. Iz tega so črpali moč za svoje delo ter – najpomembnejše – spoštovali deželo, v kateri so živeli. Zaradi ljubezni do svojega so zmogli ljubiti deželo, v kateri so živeli. Toda niso se podredili in niso zahtevali (ali pričakovali), da se morajo drugi (tam živeči) prilagoditi njim. To je bistveno. Ko gre za spoštovanje, je možno sobivanje, tako da zmore vsak v ljubezni in ob ohranjanju svojih korenin spoštovati korenine drugega, da smo si med seboj enakovredni. Od tu naprej je možno sobivanje, sodelovanje, ustvarjanje. Če na teh temeljih »pogorimo«, če ne spoštujemo svojega ali želimo nadvladati drugega (ali drugi nas), se tisti,

Spored mladinskega glasbenega večera, Spittal 1948 (foto: ASS 2 Zbirka gradiva iz avstrijskih begunskih taborišč po II. svetovni vojni, škatla 46).

ki je v podrejenem položaju, prej ali slej ukloni, se »posuši«.

NARODNI PONOS

Ko razmišljam o narodnem ponosu, imam pred očmi skupnosti v Argentini, v zamejstvu in tiste, ki so tem podobne. Marsikdaj slišimo, da gre za »argentinski čudež«. Toda ne gre za čudež, ki bi se zgodil sam od sebe. Gre za ljubezen, znanje, jasen cilj in trdo delo. Tja so med vojnama prišli Slovenci, ki so si s tem rešili življenje. Celo do tretjega in četrtega rodu (tj. do danes) so zmogli ohraniti slovenski jezik, kulturo, običaje, neverjetno ljubezen do vsega slovenskega in tudi znanje – poznavanje slovenske literature, geografije, zgodovine, umetnosti, krščanskega izročila in vrednot. Zakaj? Čeprav so vedeli, da jih je rodna domovina zavrgla, do nje niso gojili sovraštva. Že v begunskih taboriščih so takoj poskrbeli za šolo, za tisk, za kulturo ipd. Gradili so na temeljih ljubezni in znanja. Imeli so jasen cilj – naslednjemu rodu izročiti to, kar jim je bilo najbolj vredno, celo sveto: ljubezen do Slovenije in krščanske vrednote. Veliko svojega časa so namenili temu, načrtno so se organizirali kot skupnost. Ustanovili so šole, pripravljali kulturne, športne, izobraževalne in verske dogodke. In uspelo jim je. Z znanjem, neizmerno ljubeznijo in vztrajnim delom. Ob tem pa so redno hodili v tamkajšnje šole, se naučili jezika, se zaposlili v tamkajšnjih podjetjih ali ustanovili svoja in zaposlili tamkajšnje prebivalce. Niso pričakovali, da bi jih država gostiteljica preživljala, ampak so jo soustvarjali. To je možno le, če so temelji pravi, če je izhodišče ljubezen in spoštovanje – sebe in drugega.

KAKO PA PRI NAS?

Ko razmišljamo o vzgoji za ljubezen do domovine, se lahko opremo na tri področja: družino, šolo in družbo. Pri vsakem od njih se za trenutek ustavimo.

DRUŽINA

V družini se otrok oblikuje; najbolj v prvih letih življenja, pa tudi v obdobju otroštva in mladostništva vpliv družine ni zanemarljiv. Nekateri starši se zavedajo, da je otrokom pomembno oblikovati tudi narodno identiteto. Otroke učijo lepe slovenske besede, jim prebirajo pravljice o slovenskem izročilu, si za izlete izberejo naravne in kulturne lepote Slovenije, jih učijo slovenskih pesmi, obujajo slovenske običaje, ohr-

“

Gradili so na temeljih ljubezni in znanja.

njajo kulinarčne značilnosti, ob državnih praznikih redno izobešajo zastavo, vestno hodijo na volitve ter spremljajo politično in družbeno dogajanje, da se lahko na volitvah modro odločijo. Nekateri pa tega ne počnejo. Otroci slednjih bodo težje oblikovali pozitiven odnos do svojega naroda in domovine.

ŠOLA

Ko gledamo stare šolske učbenike – od obdobja Avstro-Ogrske do leta 1991 – vidimo, kako velik poudarek je bil na oblikovanju narodne zavesti otrok. V poudarjanju sposobnosti in moči voditeljev, naravnih lepot, značajev ljudi. V današnjem času je v osnovnih šolah sicer predmet domovinska in državljanska kultura in etika – DDKE, pri katerem naj bi učence ozaveščali o osnovnih pojmih državne ureditve ter jih poleg tega vzgajali še v etičnem smislu. Toda te predmete poučujejo tisti učitelji, ki pač »imajo čas«; formalno izobraževanje učiteljev – razen različnih seminarjev – za ta predmet ne obstaja. Tako imajo učitelji veliko manevrskega prostora. Nekateri to s pridom izkoristijo in otrokom predajo izredno veliko ljubezni do slovenskega, npr. z izoblikovanim slovenskim jezikom, pesmijo, poučevanjem o pomembnih slovenskih osebnostih, spoznavanjem domačega in malo bolj oddaljenega (slovenskega) okolja, risanjem ali izrezovanjem državnih simbolov, pogovorom ipd. Najbolj preprosto je to pri zgodovini, geografiji, slovenščini, glasbi. Nekateri učitelji pa najdejo pot za oblikovanje ljubezni do domovine tudi pri predmetih, pri katerih je to na videz nemogoče, npr. pri matematiki, kemiji, biologiji, športni vzgoji, pri angleškem jeziku, tehniki, tudi pri fiziki. To je čar učiteljeve avtonomije – če imajo voljo, najdejo tudi pot.

DRUŽBA

Velikokrat rečemo, kako velik je pomen družbe pri vzgoji otrok. Tu gre predvsem za medije, pa tudi politiko ter različne občolske – neobvezne dejavnosti otrok. V pevskih zborih, interesnih skupinah, tudi športnih društvih je veliko priložnosti za vzgojo pozitivnega odnosa do domovine. Vprašanje je, ali imajo voditelji teh skupin v sebi to zavest in jo želijo posredovati tudi mlajšim generacijam. Če vsakdo pomisli na svoje okolje, si lahko odgovori sam.

Mediji informacije oblikujejo po svoji želji in po svojem prepričanju ter seveda cilju: kaj želijo dati bodisi bralcem bodisi poslušalcem, v kaj nas želijo vzgojiti. Pomislimo, kolikokrat informacije iz medijev poudarijo (realno) pozitivno; kolikokrat s strani medijev dobimo povabilo, naj vendarle izobesimo zastave; kolikokrat nas opomnijo na slovenske lepote, na slovensko pesem, kulturo, znanost, kulinariko ... Nekateri pogosteje, drugi redkeje. Sami pa se vsak dan sproti odločamo, kaj prebiramo, kaj poslušamo, kaj in kdo nas oblikuje. Naj nas oblikuje le dobro.

NARODNI PONOS NAJ TEMELJI NA LJUBEZNI IN SPOŠTOVANJU

S pristnim narodnim ponosom, ki temelji na ljubezni in spoštovanju, ni nič narobe. Ta nas utemeljuje, nam daje korenine. Ko so korenine drevesa trdne, lahko pihajo močni vetrovi. Morda bo listje odpadlo, kakšna veja se bo polomila. Toda drevo bo obstalo v različnih vremenskih okoliščinah, zrastle mu bodo nove veje, novi listi. Ko bo dovolj košato, bo dajalo senco drugim, mimoidoči pa se bo lahko nanj naslonil. Poskrbimo, da bomo močno drevo in da bodo tudi naši otroci lahko pognali močne korenine. ●

